

Adrian MIHALACHE

NE-AU VIZITAT

Iubirea de arginți

Piesa **La Fausse suivante** (*Falsa servitoare*) contrazice toate clișeele asociate de obicei cu teatrul lui Marivaux. Nu are nimic din lejeritatea, grația, prețiozitatea și baletul retoric care alcătuiesc, împreună, conceptul de „marivodaj”. George Bernard Shaw ar fi calificat-o drept „o piesă neplăcută”, având în vedere modul dur și direct în care este devalată manipularea psihologică în scop lucrativ, practică cu cinism de aproape toate personajele. Feministele se vor entuziasma cu relativă ușurință, crezând că descoperă, în piesa scrisă în 1724, obsesiile lor de azi.

O tânără frumoasă și inteligentă, dar mai ales bogată și independentă, riscă să cadă victimă unui vânător de zestre. Înainte de a accepta mariajul propus prin intermediari, vrea să-și cunoască bine eventualul partener. Deghizată în bărbat – o strata-gemă în care Marivaux excelează, dar de care cam abuzează –, ea se împrietenește la toartă cu frumosul Lelio și-l însoțește, în vilegiatură, la domeniul unei contese. Lelio întreține cu aceasta o relație de amor destul de avansată, dar pe care ar prefera s-o rupă, în favoarea mariajului mai avantajos, cu bogata moștenitoare. Raționamentul său este matematic: averea uneia este dublul averii celeilalte. Frumusețea sau farmecul nu contează, căci, după el, orice femeie, odată ajunsă nevestă, devine indezirabilă pentru soț. Nu vrea să se despartă făturiș de contesă, deoarece, pe de o parte, îi datorează o importantă sumă de bani și, pe de altă parte, a determinat-o să semneze un angajament (un *dédit*) prin care ea se obligă să-i plătească aceeași sumă, în caz că se răzgândește și renunță să-l ia de bărbat. Ar ieși, deci, în avantaj, dacă inițiativa despărțirii ar aparține contesei. Ca urmare, își împinge prietenul (fata deghizată) să o cucerească pe contesă, iar aceasta, frivolă, marșează rapid. N-ar dori, totuși, să-și piardă banii. Detaliul cu angajamentul este greu de înțeles astăzi, când nimeni nu se simte obligat să-și respecte promisiunile, astfel încât chiar cuvântul *dédit* a ieșit din uz. Acțiunea se complică prin intervențiile valeților, dornici să-și trădeze, pentru bani, stă-pânii respectivi. Finalul este amar: fiecare a manipulat cu succes, dar a rămas însin-gurat și dezamăgit. Contesa a fost pedepsită pentru volatilitatea ei sentimentală, dar măcar a rămas cu banii. Lelio a pierdut perspectiva de câpățuire prin căsătorie. Fata bogată și inteligentă își va ține singură de urât.

Institutul Francez din București a avut inițiativa, pentru care nu-i putem rămâne destul de recunoscători, de a fi adus, în turneu, spectacolul produs de celebrul teatru parizian „Bouffes du Nord”, fondat de Peter Brook. Exemplar este respectul față de text, redat integral, într-o rostire impecabilă. Regia îi aparține lui Lambert Wilson, cunoscut ca vedetă de cinema (partener al lui Sharon Stone în *Catwoman* și interpret notabil în *Matrix*), dar și ca regizor, mai ales de film. Contează, pentru generația mai veche, și faptul că e fiul lui Georges Wilson, memorabil, alături de Alida Valli, în filmul lui Henri Colpi, *Une aussi longue absence*, premiat la Cannes în anul 1961. Amatorii de teatru din București îl cunosc ca regizor al spectacolului *Music-hall*, după piesa lui Jean-Luc Lagarce, cu Fanny Ardant.

Lambert Wilson a localizat piesa într-un domeniu bucolic, în stil englezesc, din anii '20. Alegerea este, probabil, bazată pe supoziția foarte franceză cum că fixația asupra avantajului material ar fi o caracteristică a spiritului britanic. Decorul, format din panouri mobile de tul, frumos brodate cu flori și păsări, este mai mult încântător decât

funcțional. Actorii se descurcă greu, strecurându-se printre atâtea perdele care-i ascund, astfel încât cele mai reușite scene se petrec în avanscenă, cu dispunere frontală față de public. Rochiile contesei sunt de un mare rafinament, concepute cu originalitate și croite din materiale vaporoză, în culori primăvăratice. În finalul dansant, în care melodia câmpenească, intonată în cor, cu grație, se asociază ritmului de foxtrot, personajele sunt îmbrăcate în tunici de un negru lucios, brodate cu simboluri argintii ale celor mai râvnite valute. Momentul de *musical*, prezent în textul lui Marivaux, este menit să îndulcească pilula amară a deznodământului. Sunt foarte reușite elementele de recuzită reprezentând cufărul lui Lelio și nécessaire-ul valetului Trivelin, două personaje care-și duc în spate, după deviza *omnia mecum porto*, tot ce-au adunat din experiențele trecutului.

Regizorul nu a mers prea departe în luminarea sensurilor grave ale piesei, lăsând aceasta în seama actorilor, pe care a știut să-i armonizeze și să-i ghideze cu abilitate. În rolul principal al fetei deghizate, am admirat-o pe Anne Brochet, partenera lui Gérard Depardieu din filmul *Cyrano de Bergerac* al lui Jean-Paul Rappenu (1990). Înlocuind-o, în ultimul moment pe Carole Bouquet, Anne Brochet a strălucit prin neliștea plină de grație, ironia cu care-i abordează pe ceilalți și autoironia ușor amară cu care se tratează pe sine. Ca tânăr seducător, are farmecul ambiguu al Violei lui Shakespeare. Un zâmbet dulce-amar îi plutește permanent pe buze. Christine Brücher, în rolul Contesei, parcă plutește pe scenă, combinând, într-un dozaj bine controlat, frivolitatea cu melancolia. Replica „a cere unei femei să se exprime tranșant printr-un da sau un nu este excesiv, pentru că elimină nuanțele” este atât de bine pusă în valoare prin precizia rostirii, gradația și simțul *timing*-ului, încât obține un efect maxim. Regizorul a introdus, într-un rol mut, ca pată de culoare, pe mama contesei, o vârstnică blajină, cu vestimentație demodată și extravagantă. Rezultatul nu este pe măsura așteptărilor, intenția fiind prea evidentă. Fabrice Michel, în *Lelio*, are o asemenea prestață virilă, încât te miri cum de-l poate prefera contesa pe tânărul efeb. Dacă ținem seama și de localizarea piesei în contextul Angliei anilor douăzeci, cuplul *Contesa-Lelio* pare a se suprapune peste cel format din lady Chatterley și pădurarul Mellors, ceea ce ne duce într-o altă poveste. Pierre Laplace și Eric Guérin sunt perfect adecvați în rolurile valeților *Frontin* și *Arlequin*, fără să uimească printr-o interpretare insolită. Se remarcă buna idee de a imprima romburi pe vesta și ciorapii lui Arlequin, în spiritul costumației tradiționale a personajului de *commedia dell'arte*. Celălalt valet, *Trivelin*, interpretat de Francis Leplay, este un personaj mai interesant. Cinic, inteligent, cu o vastă experiență de viață, în care a schimbat nenumărate roluri de pe toate treptele sociale, el este un filosof sui-generis, care-l anticipează pe nepotul lui Rameau. Francis Leplay, remarcabil și în *Music-hall*, debordează de inventivitate în compunerea personajului din gesturi, nuanțe, expresii faciale, unele mai reușite decât altele. Scena în care îi denunță lui Lelio jocul amoros dintre contesă și fata deghizată în cavalier, imitându-i, pe rând, pe cei doi, este irezistibilă.

Spectacolul este o meditație amară despre fragilitatea sentimentelor confruntate cu ceea ce numea Hasdeu „pasiunile iuți ale sufletului”: mărirea deșartă și iubirea de arginți.